

sekce správní
odbor správy majetku

Č. j.: S-2021/001233/CNB/420
Sp. zn.: 2021/011151/CNB/420

Výroční zpráva

**Archivu České národní banky
za rok 2020**

Sídlo archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1, PSČ 115 03
tel. spojení: 224 413 710, 224 412 042, 224 413 759, 224 412 403
e-mail: archiv@cnb.cz

Zřizovatel archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1

Archiv České národní banky je organizačně začleněn do referátu spisových služeb, Archivu ČNB a expozic ČNB odboru správy majetku sekce správní.

Akreditace podle zákona č. 499/2004 Sb.:

Rozhodnutí odboru archivní správy MV ČR o akreditaci archivu č. j. AS-93/1-2005 ze dne 24. dubna 2005.

I. Personální podmínky archivu:**Vedení archivu:**

- ředitel sekce správní
- ředitel odboru správy majetku
- vedoucí referátu spisových služeb, Archivu ČNB a expozic ČNB

Počet pracovníků:

ústředí ČNB: 6 pracovníků

Z celkového počtu šesti zaměstnanců archivu mají čtyři pracovníci odborné vysokoškolské vzdělání, dva se zaměřením na archivnictví a dva na historii.

Funkční zařazení pracovníků:

Funkční zařazení zaměstnanců Archivu České národní banky je upraveno vnitřním předpisem ČNB.

II. Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů a sbírek: 96

Počet běžných metrů celkem: 7354,85 bm

Počet archivních pomůcek: 43

Přehled evidenčních údajů k 31. 12. 2020
Základní souhrnné informace ze základní evidence NAD

	počet arch. souborů celkem	metráž celkem (bm)	z toho nezpracováno (bm)	z toho zpracováno (bm)	z toho inventarizováno (bm)	počet pomůcek
Archiv ČNB	96	7354,85	4722,23	1716,99	156,27	43

III. Výběr zpracování a využívání archiválií

1. Výběr archiválií:

V průběhu roku 2020 vystavil Archiv ČNB 6 skartačních protokolů pro jednotlivé organizační útvary ČNB. Snížení množství posouzených skartačních protokolů vyplývá z provedených organizačních změn v ČNB.

S ohledem na epidemii COVID-19 došlo sice k provedení odborného posouzení dokumentů ve skartačních řízeních, avšak nemohl být uskutečněn přesun vybraných archiválií do Archivu ČNB. Z tohoto důvodu bude přírůstek archivních dokumentů z dříve uvedených výběrů zaevidován do Národního archivního dědictví v roce 2021.

Výkony v roce 2020

Výběr archiválií a delimitace archiválií, celkové vnější změny

	Posouzeno celkem (bm)	Celkem vyřazeno		Počet protokolů o výběru § 3. odst. 1 + 2	
		v bm	v %	skartační řízení	mimo skart. řízení
Archiv ČNB	596,7	512,8	87,55	6	0

2. Zpracování archiválií:

Rozsah zpracování archiválií v roce 2020 výrazně poznamenala epidemií COVID-19. Přesto však, pokud to pandemická situace umožňovala, pokračovali zaměstnanci Archivu ČNB v inventarizaci archivních fondů za použití informačního systému ISAI (modul Pořádání), který byl vyvinut pro Archiv České národní banky firmou Bach, s r.o., Olomouc.

Ve stádiu rozpracovanosti se k 31. 12. 2020 nacházely následující archivní fondy:

- Živnostenská banka (ŽB)
- Státní banka československá (SBČS)
- Česká národní banka (ČNB)
- Poštovní spořitelna (PSP) – pobočky na Moravě a ve Slezsku

S ohledem na převzetí archivních fondů ze správního archivu ČSOB, a.s. bylo provedeno provizorní uspořádání na základě původního zpracování a zkontrolována relevance dosavadních archivních pomůcek. V průběhu roku 2021 proto bude moci být zahájeno pořádání těchto archivních fondů v informačním systému ISAI.

3. Využívání archiválií:

Badatelská agenda:

Badatelna Archivu ČNB byla s ohledem na preventivní opatření proti možnému šíření nákazy nemoci COVID-19 pro veřejnost uzavřena v době od 16. března do 11. května 2020 a od 12. října do 31. prosince 2020, tj. na 4,5 měsíce. V mezičase, tj. v době do druhého uzavření badatelny v říjnu, fungovala badatelna v omezeném provozu, tedy došlo k redukci počtu badatelských míst ve studovně z důvodu preventivních protiepidemických opatření.

I přes výše uvedené nestandardní podmínky se v průběhu roku 2020 uskutečnilo v Archivu České národní banky 128 badatelských návštěv, při celkovém počtu 41 badatelů (z toho 3 zahraniční). V jednom měsíci tedy došlo průměrně k 17 badatelským návštěvám. Na jednoho badatele připadají v průměru 3 badatelské návštěvy.

Nejčastějšími návštěvníky Archivu České národní banky jsou studenti vysokých škol, především ekonomického a historického směru, vysokoškolští učitelé (zejména FF UK, VŠE, ČVUT), pracovníci odborných vědeckých pracovišť (MU AVČR) a paměťových institucí (NTM, TM Brno a CIKS). V roce 2020 navštívilo Archiv České národní banky 20 soukromých badatelů, což představuje více než 48 % z celkového počtu.

Již tradičně nejvíce studovaným tématem v Archivu České národní banky v roce 2020 byla historie firem a významných československých společností v koncernech československých bank (pivovarnictví, zbrojní průmysl...). Vedle výzkumu historie peněžních ústavů (Bankovní dům Petschek, Živnostenská banka) se předmětem zvýšeného zájmu mezi badateli staly některé osobnosti v bankovníctví, např. JUDr. Jaroslav Preiss, JUDr. Jan Lepář či prof. Emanuel Šlechta. Nově byly například studovány statistické metody, jež používala v meziválečném období Národní banka Československá. Ze strany genealogů, ale i studentů či akademických pracovníků lze zaznamenat setrvalý zájem o dějiny zaměstnanců, zejména z Živnostenské banky a Státní banky československé. I nadále pokračovalo studium arizace židovského majetku v době okupace a numizmatických témat.

Vyřízená korespondence:

V roce 2020 vyřídil Archiv ČNB celkem 211 písemných podání, ať již analogových (36) nebo elektronických (175). Mezi nimi převažovaly, stejně tak jako i v minulých letech informace o vývoji československé měny, českého a středoevropského bankovníctví a historických směnných kurzech. Zájem přetrvává také o informace o vkladech na účtech vedených u ústavů lidového peněžnictví. Reklamace se věnovaly problematice dědických řízení, konkrétně bezpečnostních schránek, účtů vedených v československých i tuzexových korunách a hypotečních úvěrů.

Řadu dotazů klientů zodpovídají pracovníci Archivu ČNB přímo, ať již telefonicky, nebo formou osobních konzultací. Ty se týkaly nejčastější problematiky posouzení vlastních vkladních knížek. Nezanedbatelná část dohlédací agendy je též vykonávána pro jednotlivé organizační útvary ČNB.

Využívání archiválií a provoz badatelný v roce 2020

	počet badatelů	z toho cizinci	badatelské návštěvy	rešerše pro	
				úřední potřebu	soukromou potřebu
Archiv ČNB	41	3	128	15	196

4. Odborné a společenské aktivity archivu:

Rok 2020 byl pro Archiv České národní banky mimořádný, a to zejména s ohledem na pandemii COVID-19, která omezila jeho aktivity jednak pro badatele a jednak jeho společenské aktivity. Pokud již nějaké společenské aktivity archivu nebyly zcela zrušeny a uskutečnily se, pak se přesunuly do webového prostředí.

Archiv České národní banky se účastní činnosti odborných pracovních skupin Evropské centrální banky, a to v rámci ESCB Information Management Network, jež rozvíjí vzájemnou spolupráci mezi archiváři, pracovníky spisové služby (records managery) a knihovníky centrálních bank Evropské unie a dále ESCB Informal Museum Network, která sdružuje zástupce expozic/muzeí jednotlivých centrálních bank EU. Přestože výroční jednání pracovní skupiny bylo zrušeno, mezi kooperujícími týmy z jednotlivých bank se ve webovém prostředí rozvinula diskuse nad agendami týkajícími se budoucnosti webové prezentace archivů a dále provádění elektronické spisové služby. Obdobně pak mezi týmy z muzejní oblasti probíhala rozsáhlá komunikace na téma přesunu muzeí bank do online prostředí.

Archiv České národní banky participuje na činnosti nejvýznamnější evropské instituce zabývající se výzkumem bankovních a finančních dějin The European Association for Banking and Financial History (EABH) e. V., jejímž členem je od roku 2003. Od roku 2009 je Archiv České národní banky zastoupen také ve vrcholném orgánu EABH, akademické radě (Academic Council), jež připravuje vědecký program asociace a koordinuje její odborné projekty. S ohledem na pandemii byla zrušena výroční konference a uskutečnila se pouze jednání akademické rady a valné hromady ve webové podobě. Nicméně EABH se po celý rok snažilo prezentovat online programy, zejména novou sérií webinářů na historická a archivní témata.

Stejně tak se on-line uskutečnily i další odborná sympozia, na nichž aktivně participovali zaměstnanci archivu. Jednalo se o workshop „Dějiny podnikání ve střední Evropě devatenáctého a dvacátého století. Prameny – metody – interpretace“, který uspořádal Ústav hospodářských dějin FF UK a Společnost pro hospodářské a sociální dějiny České republiky (19. až 20. října 2020) a mezinárodní konferenci „Žena na cestách. (Podstata, důvody a důsledky migrace žen v 19. a 20. století)“, jejímž organizátorem byl Historický ústav AV ČR (10. listopadu 2020).

Zaměstnanci Archivu České národní banky se také zapojují do jednání některých významných odborných společností zaměřených na oblast hospodářských dějin a archivnictví. Jedná se o Společnost pro hospodářské a sociální dějiny a Českou archivní

společnost. Jeden zaměstnanec Archivu ČNB zasedá ve výboru odborné tematické sekce specializovaných archivů České archivní společnosti a jeden participuje na činnosti redakčních rad sborníku *Paginae historiae*, jenž vychází při Národním archivu ČR, a Středočeského sborníku historického, který je vydáván Státním oblastním archivem v Praze. Jeden zaměstnanec se také podílí na zpracování programu Bezpečnostního výzkumu Ministerstva vnitra pod názvem „Analýza zpracování osobních údajů v archiváliích“.

Archiv České národní banky tvoří v rámci České národní banky od roku 2016 organizační součást „referátu spisových služeb, Archivu ČNB a expozic ČNB“. Z tohoto důvodu se též významně podílí na rozvoji výstavní činnosti expozic ČNB „Lidé a peníze“. Obdobně se Archiv ČNB podílí na přípravě lektorských programů a speciálních komentovaných prohlídek, při nichž jsou prezentovány archivní dokumenty Archivu ČNB. Archiv ČNB proto také aktivně spolupracuje s International Federation of Financial Museums, mezinárodní organizací, jež sdružuje přední světová muzea zaměřená na prezentaci finančních a ekonomických témat. Tentokrát se její výroční konference uskutečnila on-line 2. října 2020.

Pandemie COVID-19 významně omezila také některé další projekty, které usilovaly o zpřístupnění archivních dokumentů spravovaných Archivem ČNB. Jednalo se především o dlouhodobě připravovanou výstavu „The Czech Koruna in Czech Design and Culture“ v Čínské lidové republice, která se měla uskutečnit v Tianjinu (Tianjin Museum 26. 2. – 31. 3. 2020) a Pekingu (China Numismatic Museum 9. 4. – 30. 6. 2020) nebo sérii výstav u příležitosti Pražské muzejní noci a Brněnské muzejní noci.

Nejzásadnější událostí pro Archiv ČNB bylo v průběhu roku 2020 převzetí archivních fondů ze správního archivu ČSOB, a.s. Jedná se o komplex písemností z činnosti Investiční banky a jejích právních předchůdců, mezi nimiž se nalézají i takové finanční instituce, jako Zemská banka Království českého (později Zemská banka) a Hypoteční banka Království českého (později Hypoteční banka). V roce 2021 bude zahájeno odborné zpracování těchto fondů tak, aby je bylo možné začít využívat ze strany badatelské veřejnosti záhy po skončení pandemie.

5. Publikační činnost:

Příspěvky do odborných periodik a odborné přednášky

a) odborné studie

Jakub Kunert, Sedmdesát let časopisu, In: *Bankovníctví* 1/2020, s. 42.

Jakub Kunert – Lenka Vrchotová, Sté výročí československé koruny v Archivu České národní banky. *ČAS* v roce 2019. Ročenka České archivní společnosti. Praha 2020, s. 156-159

Lenka Vrchotová, Materiální artefakty firemní kultury jako pramen pro studium racionalizace a mechanizace bankovního podnikání, In: *Dějiny podnikání ve střední Evropě, devatenáctého a dvacátého století - Tematicky soubor studií, Část 3: Prameny*, Eduard Kubů a Barbora Štolleova (eds.) *Hospodářské dějiny/Economic history*, roč. 35, 2020, č. 3, s. 311-329

b) odborné přednášky a prezentace

Jakub Kunert, CNB's Exhibition „People and Money“, přednáška na on-line mezinárodní konferenci: pořádané IFFM, 2. 10. 2020.

Lenka Vrchotová, Materiální artefakty firemní kultury jako pramen pro studium racionalizace a mechanizace bankovního podnikání, přednáška na on-line workshopu Dějiny podnikání ve střední Evropě devatenáctého a dvacátého století. Prameny – metody – interpretace, pořádaném Ústavem hospodářských dějin FF UK a Společností pro hospodářské a sociální dějiny České republiky, 20. 10. 2020.

Lenka Vrchotová, Migrační strategie úřednic Živnostenské banky, přednáška na on-line mezinárodní konferenci: Žena na cestách. (Podstata, důvody a důsledky migrace žen v 19. a 20. století) pořádané Historickým ústavem AV ČR, 10. 11. 2020

6. Odkaz na webové stránky archivu:

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/archiv-cnb/

e-mailová adresa Archivu České národní banky: archiv@cnb.cz

IV. Stav archiválií

Vzhledem k tomu, že archivní fondy Archivu České národní banky jsou v současné době uloženy v moderních archivních depotech, které plně vyhovují požadavkům pro uložení archiválií, je fyzický stav spravovaných archivních fondů dobrý a nedochází k jejich dalšímu poškození.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Archiv České národní banky nemá vlastní konzervátorskou dílnu. Pokud by byl nutný u spravovaných archiválií konzervátorský nebo restaurátorský zásah, byly by na tyto práce archivem nárokovány finanční prostředky z rozpočtu České národní banky.

V Praze 15. února 2021

Ing. Zdeněk Virius
ředitel sekce správní
podepsáno elektronicky

Ing. Ladislav Zelenka
ředitel odboru správy majetku
podepsáno elektronicky

Celkové množství archiválií v základní evidenci Národního archivního dědictví

Archiv	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů							Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
	Vykazované***				Celkem			počet	počet	počet
	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	5****	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	2	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10	
610000100 - Archiv České národní banky	N:	57	5637,85 2839	76,65 100,00	57	5637,85 2839	76,65 100,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 43
	Z:	34	1716,99 0	23,35 0,00	34	1716,99 0	23,35 0,00	nepoškozeno:	89	speciální: 0
	I:	27	156,27 0	2,12 0,00	27	156,27 0	2,12 0,00	poškozeno:	7	referenční: 0
								nezjištěno:	0	
	Σ:	96	7354,84 2839			96	7354,84 2839		Ze zapsaných ev. jednotek:	
								poškozeno [ks]:	142	
<i>Dílčí souhrn oblasti 0:</i>	N:	57	5637,85 2839	76,65 100,00	57	5637,85 2839	76,65 100,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 43
	Z:	34	1716,99 0	23,35 0,00	34	1716,99 0	23,35 0,00	nepoškozeno:	89	speciální: 0
	I:	27	156,27 0	2,12 0,00	27	156,27 0	2,12 0,00	poškozeno:	7	referenční: 0
								nezjištěno:	0	
	Σ:	96	7354,84 2839			96	7354,84 2839		Ze zapsaných ev. jednotek:	
								poškozeno [ks]:	142	

Archiv	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů							Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
	Vykazované***				Celkem			počet	počet	počet
	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	5****	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	2	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10	
Souhrn	N:	57	5637,85 2839	76,65 100,00	57	5637,85 2839	76,65 100,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 43
	Z:	34	1716,99 0	23,35 0,00	34	1716,99 0	23,35 0,00	nepoškozeno:	89	speciální: 0
	I:	27	156,27 0	2,12 0,00	27	156,27 0	2,12 0,00	poškozeno:	7	referenční: 0
								nezjištěno:	0	
	Σ:	96	7354,84 2839			96	7354,84 2839		Ze zapsaných ev. jednotek:	
								poškozeno [ks]:	142	

Veškeré hodnoty digitální velikosti jsou zaokrouhleny na MB (MegaByte)

- Legenda:**
- * **N:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% nezpracované metráže
 - Z:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% zpracované metráže
 - I:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% inventarizované metráže
 - Σ:** [počet] ... celkový počet archivních souborů (ΣN:+Z.)
 - ** **N:** [bm] ... nezpracovaná metráž archivních souborů
 - [MB] ... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - Z:** [bm] ... zpracovaná metráž
 - [MB] ... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - I:** [bm] ... inventarizovaná metráž
 - [MB] ... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - Σ:** [bm] ... celková metráž (=N:+Z.)
 - [MB] ... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - *** **Vykazované** ... archivní soubory s evidenčním statutem 1, 2 nebo 3
 - **** **metráž [%]** ... relativní zastoupení vzhledem k celkové metráži
 - MB [%]** ... relativní zastoupení vzhledem k celkové velikosti evidenčních jednotek v digitální podobě
- Číselník evidenčních statusů:**
- 1 Archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci
 - 2 Archivní soubory uložené na základě smlouvy mimo instituci
 - 3 Archivní soubory uložené v instituci na základě smlouvy
 - 4 Archivní soubory vydané vlastníkům a archivem evidované
 - 5 Archivní soubory archivem pouze evidované

Výběr archiválií, delimitace archiválií, úbytky a celkové vnější změny dle PEvA

Archiv	2	Přirůstky				Úbytky		Celkem vnější změny	
		Výběr		Delimitace		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených
		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených				
1	3*	4**	5*	6**	7*	8**	9*	10**	
610000100 - Archiv České národní banky	N:	1902,75 2839	21791	22,97 0	229	0 0	0	1925,72 2839	22020
	Z:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	I:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	Σ:	1912,06 2839	21893 0	113,74 0	1220 0	0 0	0	2025,80 2839	23113 0
<i>Dílčí souhrn oblasti 0:</i>	N:	1902,75 2839	21791	22,97 0	229	0 0	0	1925,72 2839	22020
	Z:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	I:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	Σ:	1912,06 2839	21893 0	113,74 0	1220 0	0 0	0	2025,80 2839	23113 0

Archiv	2	Přirůstky				Úbytky		Celkem vnější změny	
		Výběr		Delimitace		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených
		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených				
1	3*	4**	5*	6**	7*	8**	9*	10**	
Souhrn	N:	1902,75 2839	21791	22,97 0	229	0 0	0	1925,72 2839	22020
	Z:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	I:	9,31 0	102	90,77 0	991	0 0	0	100,08 0	1093
	Σ:	1912,06 2839	21893 0	113,74 0	1220 0	0 0	0	2025,80 2839	23113 0

Veškeré hodnoty digitální velikosti jsou zaokrouhleny na MB (MegaByte)

Legenda: * N: [bm] ... nezpracovaná metráž změn
[MB] ... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
Z: [bm] ... zpracovaná metráž změn
[MB] ... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
I: [bm] ... inventarizovaná metráž změn
[MB] ... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
Σ: [bm] ... celková metráž (=N+Z)
[MB] ... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě

** N: [ks] ... počet nezpracovaných hlavních evidenčních jednotek
Z: [ks] ... počet zpracovaných hlavních evidenčních jednotek
I: [ks] ... počet inventarizovaných hlavních evidenčních jednotek
Σ: [ks] ... celkový počet hlavních evidenčních jednotek(=N+Z)
[ks] ... počet poškozených hlavních evidenčních jednotek